

Wprowadzenie

W warunkach kształtowania gospodarki rynkowej podstawową rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym odgrywają przedsiębiorcy zarządzający różnymi podmiotami gospodarczymi. Odpowiadają oni za wytyczanie kierunków ich przemian, podnoszenie konkurencyjności wytwarzanych produktów, pogłębianie i rozszerzenia rynków zbytu na swoje wyroby. Odzwierciedleniem tego są efekty ekonomiczne działalności wyrażające się zyskami, które mogą być w określonych proporcjach przeznaczane na akumulację i konsumpcję. Zasadniczo wpływają one również na zasilanie budżetów: państwa, jednostek samorządu terytorialnego (JST) i gospodarstw domowych, które umożliwiają pobudzanie rozwoju układów przestrzennych: krajowych, regionalnych czy lokalnych. W zależności od potencjału przedsiębiorczości i dynamiki rozwoju działalności produkcyjno-usługowej możliwe jest zatem zwiększanie zasobów finansowych gospodarki krajowej, regionalnej oraz lokalnej. W procesie tym znaczącą rolę odgrywa także otoczenie przedsiębiorstw, zwłaszcza reprezentowane przez organy władzy różnych szczebli, i decyzje polityczne, które głównie powinny wpływać na stwarzanie coraz korzystniejszych warunków rozwoju działalności gospodarczej oraz kreowanie postaw przedsiębiorczych w społeczeństwie. Szczególną rolę odgrywają tu instrumenty prawne. Winny one jednoznacznie stanowić zapisy prawa, zwłaszcza odnoszącego się do funkcjonowania podmiotów gospodarczych. Korzystne warunki prawne zasadniczo wpływają na rozwój działalności gospodarczej i usługowej, natomiast zmieniające się i niejasno sformułowane akty prawne poważnie hamują rozwój gospodarczy, z którym związana jest obawa przedsiębiorców przed podejmowaniem odpowiedzialnego ryzyka.

W tym głównym nurcie badawczym znajdują się prace podkreślające rolę przedsiębiorczości w rozwoju różnej skali układów przestrzennych, przedsiębiorstw – w tym sektora turystycznego – oraz działalności instytucji publicznych. Podstawą poszczególnych prac jest zarysowanie roli przedsiębiorczości jako czynnika rozwoju układów przestrzennych, wśród których zwrócono uwagę na dotychczasowe osiągnięcia badawcze, a następnie problematykę tę uszczegółowiono, przedstawiając koncepcję przedsiębiorczego regionu. Duże znaczenie w tym zakresie przypisano roli samorządu terytorialnego w programowaniu rozwoju przedsiębiorczości oraz dokonano identyfikacji tej problematyki na przykładzie Polski Wschodniej. Zwrócono też uwagę na znaczenie przedsiębiorczości dla poziomu i jakości życia w układach przestrzennych oraz aktywizację mieszkańców wsi w zakresie przedsiębiorczości. Podkreślano, że ważnym czynnikiem rozwoju przedsiębiorczości powinno być dążenie do współpracy małych i średnich przedsiębiorstw z instytucjami otoczenia biznesu oraz rynkiem. Procesy te winny pobudzać działania innowacyjne stwarzające możliwości podnoszenia konkurencyjności w warunkach recesji gospodarczej oraz aktywizacji innych sektorów, np. rolnictwa czy działalności transportowej lub recyklingu. Wiele uwagi poświęcono miejscu turystyki w rozwoju przedsiębiorczości oraz jej wpływu na aktywizację zasobów pracy i innych zasobów. W kolejnych artykułach przyjęto natomiast założenie, że podstawową rolę w pobudzaniu przedsiębiorczości odgrywają procesy edukacyjne prowadzone na różnych poziomach oraz możliwość włączenia w procesy aktywizacji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym.

Wydaje się, że przedstawiona w tomie problematyka w wielu miejscach wskazuje na nowe pola badawcze dotyczące roli przedsiębiorczości w rozwoju układów przestrzennych oraz na możliwości pobudzania czy aktywizacji zawodowej ludności dzięki edukacji w zakresie przedsiębiorczości.